

*ЛИТВИНСЬКА Тетяна Юрївна,
старший викладач кафедри мовної
підготовки, Київський інститут
Національної гвардії України*

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА СПЕЦИФІКА ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Анотація. У тезах розглянуто жанрово-стильові особливості військового перекладу, окреслено основні труднощі та методи адаптації військових текстів. Проаналізовано необхідність передачі військової термінології та акцентовано на значущості культурної адаптації.

Ключові слова: військовий переклад, жанрово-стильова специфіка, міжкультурна комунікація, термінологія, культурна адаптація.

Військовий переклад займає важливе місце у сфері міжкультурної комунікації, особливо в умовах збройних конфліктів і міжнародного співробітництва. Жанрово-стильова специфіка цього типу перекладу вимагає від перекладачів дотримання точності та еквівалентності, оскільки помилки

можуть мати значні наслідки. Метою цих тез є дослідження особливостей, з якими стикаються перекладачі під час роботи з військовими текстами, та визначення ефективних підходів до вирішення складних завдань, що виникають при перекладі цього типу.

Військові тексти включають широкий спектр жанрів, таких як інструкції, накази, рапорти та звіти. Ці тексти характеризуються офіційністю, чіткістю та уніфікованою структурою, що забезпечує точність і ефективність комунікації.

В.Балабін вважає, що жанрово-стилістична специфіка військового перекладу природно проявляється вже через визначення або уточнення характерних ознак таких понять, як «військовий переклад», «об'єкт військового перекладу», «предмет військового перекладу», «військовий перекладач», «функції службової діяльності військового перекладача», а також інших фундаментальних концептуальних понять, термінів і дефініцій теорії військового перекладу, що були послідовно представлені автором упродовж останніх років [1, с. 69].

Згідно з точкою зору Ю. Бойко та Є. Долинського [2, с. 19]

стиль оригінального тексту є одним із ключових аспектів для забезпечення адекватності перекладу. Він зазначає, що переклад має враховувати правильний добір лексичних і граматичних засобів відповідно до загальної функції й комунікативної спрямованості оригіналу, а також зважати на мовні норми перекладної мови.

Стиль військових текстів, однак, є різноманітним. У деяких випадках матеріали можуть бути написані офіційно-канцелярською мовою з використанням складних, часто архаїчних конструкцій, тоді як інші — простою розмовною мовою, інколи навіть у фамільярному стилі. Такий підхід, як правило, характерний для матеріалів, орієнтованих на нижчі військові ранги, оскільки він допомагає спростити офіційні документи і складні технічні інструкції для ширшої аудиторії. Щоб забезпечити зрозумілість матеріалів, часто використовуються ілюстрації, таблиці, схеми й діаграми, які допомагають ефективніше донести суть інформації до читача.

У військових текстах перекладач стикається з надзвичайно специфічною лексикою: акроніми, технічні позначення та

спеціальні терміни — усе це створює справжню мовну головоломку. Часто подібні слова просто не мають прямих відповідників у цільовій мові, тому перекладач має обирати, як передати їхню суть, зберігаючи точність і уникаючи спотворень. У таких випадках транскрипція чи транслітерація стають рятівним колом, адже вони дозволяють зберегти автентичність термінів і водночас підтримують зрозумілість для читача.

Однак, передати слова — це лише частина завдання. Деякі військові терміни є культурно значущими, мають певні конотації або ж використовуються як евфемізми, пом'якшуючи зміст або приховуючи жорстоку реальність. Наприклад, опис втрат чи небезпеки може бути закамуфльований, і перекладачеві слід зберігати цей «маскувальний» ефект, щоб зберегти оригінальний настрій тексту.

З іншого боку, при перекладі військових текстів важливо враховувати, наскільки текст буде зрозумілим для аудиторії. Тут на допомогу приходять культурна адаптація — процес, у якому військовий сленг чи унікальні поняття модифікуються для того, щоб максимально відповідати культурним реаліям читача. Це

дозволяє зробити текст доступнішим, не втрачаючи його ключової інформаційної суті.

І нарешті, військовий переклад часто потребує модулювання змісту, коли просте копіювання структури оригіналу не працює. В таких випадках застосовується відповідна цільовій мові конструкція, яка передає ту ж ідею, але у формі, зрозумілішій для читача. Це допомагає уникнути надмірного буквалізму та забезпечити гнучкість, необхідну для точного й чіткого сприйняття тексту.

Військовий переклад — це сфера, яка на перший погляд здається простою передачею інформації, однак насправді приховує в собі глибокі виклики. Уявімо, що перекладач опиняється на своєрідному лінгвістичному полі бою, де навіть одна помилка може змінити значення, впливаючи на розуміння тексту і, зрештою, на реальні події. Одним із перших труднощів, з якими він стикається, є мовні бар'єри, котрі виникають через те, що військова термінологія у різних мовах має унікальні структурні особливості. Це вимагає не просто знання слів, але й розуміння синтаксичних і лексичних нюансів, щоб точно

передати зміст.

Значною перепорою є також відсутність еквівалентів для багатьох термінів. Наприклад, специфічні види озброєння чи технічного обладнання можуть не мати прямих відповідників у цільовій мові, тому перекладач має обрати: або дати детальні пояснення, або створити нові терміни, аби забезпечити чіткість комунікації.

І ще один виклик — це передача емоційного тону тексту. Військова документація часто навмисно суха і нейтральна, адже спрямована на точну передачу інформації без зайвих емоцій. Перекладачеві важливо зберегти цей стриманий стиль, щоб не спотворити зміст тексту і не надати йому більш драматичного чи менш серйозного відтінку, ніж він має насправді. Так, збереження стилю та емоційної нейтральності стає вирішальним аспектом військового перекладу, де кожне слово має бути вивірене і точно вписане у свою мовну реальність.

Висновки. Військовий переклад є складним і специфічним видом діяльності, що вимагає від перекладачів високого рівня мовних знань, культурної обізнаності та вміння

адаптувати тексти до цільової аудиторії. Жанрово-стильова специфіка військових текстів вимагає уваги до точності, культурної відповідності та адаптації термінології. Розробка методик і стратегій, орієнтованих на військовий переклад, допомагає перекладачам виконувати свою роботу більш якісно та ефективно.

Список використаних джерел:

1. Балабін В.В. Жанрово – стильова специфіка військового перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2018. С. 67–73
2. Бойко Ю. П., Долинський Є. В. Особливості перекладу англійської військової термінології. *Збірник наукових праць. Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2020. С. 17–21.